

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 51375/07

Bayram ÇAKIR ve Besime ÇAKIR / Türkiye

Başkan,

Ledi Bianku,

Hâkimler,

Paul Lemmens,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 5 Eylül 2017 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

6 Kasım 2007 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu göz önüne alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranlar Bayram Çakır ve Besime Çakır sırasıyla 1947 ve 1949 doğumlu birer Türk vatandaşı olup Diyarbakır'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, Mahkeme önünde Diyarbakır Barosuna bağlı Avukat Fethi Gümüş tarafından temsil edilmişlerdir.

Davanın Koşulları

2. Dava konusu olaylar; başvurular tarafından belirtildiği üzere ve kendileri tarafından ibraz edilen belgelerden anlaşılacağı şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuranların iddiasına göre, başvuranların oğlu Zana Çakır 22 Ekim 1993 tarihinde Türkiye'nin güneydoğusunda yer alan Lice ilçesinde yürütülen geniş çaplı güvenlik operasyonu sırasında güvenlik güçleri tarafından vurulmuş ve öldürülmüştür (başvuranların oğlunun hayatını kaybettiği olaylara ilişkin açıklama için bk. *Ayder ve Diğerleri/Türkiye*, no. 23656/94, 8 Ocak 2004).

4. Aynı gün Cumhuriyet savcısı tarafından resmi soruşturma açılmış ve sonraki gün Zana Çakır'ın cesedi üzerinde otopsi yapılmıştır. Otopsi sonucuna göre, Zana Çakır birkaç kurşunla kafasından vurulmuştur.

5. İlk başvuran 2 Kasım 1993 tarihinde Cumhuriyet savcısından oğlunun ölümünden sorumlu olanlar hakkında soruşturma yürütmesini talep etmiştir.

6. Lice Cumhuriyet savcısı, 11 Kasım 1993 tarihinde, başvuranlarının oğlunun ve aynı operasyon sırasında ölen diğer kişilerin ölümleri hakkında soruşturma yapmaya yetkisinin olmadığına dair karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı soruşturma dosyasını Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinde görev yapan savcılığa iletmiştir.

7. Başvuranlar tarafından ibraz edilen belgelerden anlaşılacağı üzere, Cumhuriyet savcısı tarafından kolluk kuvvetlerine zaman aşımı süresi dolana kadar ölümlerden sorumlu olan kişilerin aranması talimatı veren daimi arama emri çıkarılmıştır.

8. Başvuranların talebi üzerine 24 Eylül 2001 tarihinde Cumhuriyet savcısı ölümlere ilişkin soruşturmanın devam ettiği bilgisini vermiştir.

9. Başvuranlar ve aynı operasyon sırasında yakınlarını kaybeden diğer kişiler 14 Kasım 2001 tarihinde Mahkemeye bireysel başvuru yapmış ve ölümlere ilişkin olarak şikâyetle bulunmuşlardır (*Çakır ve Diğerleri/Türkiye*, no. 3195/02). Söz konusu başvuru, üç hâkimden oluşan bir Komite tarafından 29 Haziran 2004 tarihinde, Sözleşme'nin 34 ve 35.

maddelerinde öngörülen gereklilikleri karşılamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

10. Başvuranlar 2006 yılında Diyarbakır Valiliği ile bir anlaşma imzalamış ve Terörle Mücadele ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun (5233 sayılı ve 27 Temmuz 2004 tarihli Kanun) hükümlerine uygun olarak 16.000 Türk lirası almayı kabul etmişlerdir. Söz konusu tarihte yaklaşık 9.500 avro, 10 Ekim 2007 tarihinde başvuranlara ödenmiştir.

ŞİKÂyetLER

11. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2, 6 ve 13. maddelerine aykırı olarak oğullarının öldürülmesi ve söz konusu ölümle ilgili etkin bir soruşturma yürütülmediğinden şikâyetçi olmuşlardır.

12. Başvuranlar, 10 Ekim 2007 tarihinde tazminatın ödenmesinden sonra altı ay içerisinde mevcut başvuruyu yaptıklarını ve bu sebeple Sözleşme'nin 35. maddesinde öngörülen altı-ay kuralına uyduklarını iddia etmişlerdir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

13. Başvuranlar Sözleşme'nin 2, 6 ve 13. maddelerine dayanarak oğullarının ölümü ve sonrasında yürütülen soruşturmaya ilişkin şikâyette bulunmuşlardır.

14. Mahkeme başvuranların şikâyetlerinin yalnızca Sözleşme'nin 2. maddesi açısından değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir.

15. Mahkeme daha önce, bir yakınlarının şüpheli ölümüne ilişkin soruşturmalara ilgili davalarda, başvuranların soruşturma sürecini veya soruşturmadaki eksiklikleri takip etmek üzere adım atmalarının ve etkili ceza soruşturması yürütülmediğinin farkına vardıkları veya varmaları gerektiği tarihten sonra hızlı bir şekilde başvurularını yapmalarının beklendiğini belirtmiştir (bk. *Mocanu ve Diğerleri/Romanya* [BD], no.

10865/09 ve diğer 2 başvuru, § 263, AİHM 2014 (alıntılar) ve anılan diğer davalar).

16. Somut davada Mahkeme, Cumhuriyet savcısının 1993 yılında ölümlere ilişkin olarak soruşturma açmış olduğunu gözlemlemektedir (bk., yukarıda paragraf 4). Mahkemeye sunulan belgelerden, başvuranların oğullarının cesedinin incelenmesi (bk., yukarıda paragraf 4), hangi savcının ölümlerin incelenmesi konusunda yetkili olduğu (bk., yukarıda paragraf 6) ve daimi arama kararının çıkarılması (bk., yukarıda paragraf 7) hususlarının yanı sıra, savcıların herhangi bir soruşturma adımı atmadığı da anlaşılmaktadır. Diğer yandan başvuranların da aynı süre zarfında soruşturma süreci ile alakalı kendilerine bilgi verilmesi adına herhangi bir girişimde bulunmadığı görülmektedir.

17. Mahkeme, savcılar tarafından daimi arama kararı çıkarıldığı durumlarda - mevcut davada olduğu gibi (bk., yukarıda paragraf 7) - kolluk kuvvetlerinin söz konusu suç için öngörülen zaman aşımı süresi dolana kadar olay yerine her üç ayda gitmeleri ve bu araştırma ile ilgili bilgi notları hazırlamaları gerektiğini kaydeder. Bu bilgi notları daha sonrasında suçun failinin aranmasındaki gelişmelerden ilgili savcıların haberdar edilmesi için kendilerine iletilir. Mahkeme, Türkiye'deki bu özel soruşturma yöntemini birçok kararında incelemiş ve olaydan yıllar sonra olay yerinde yapılan araştırmaların anlamlı bir soruşturma parçası olarak düşünülmemeyeceği sonucuna varmıştır (bk., diğer kararlar arasında, *Sakine Epözdemir ve Diğerleri/Türkiye*, no. 26589/06, § 52, 1 Aralık 2015 ve kararda anılan diğer davalar).

18. Yukarıda belirtilen hususların yanı sıra Mahkeme, başvuranların anlamlı bir soruşturma yürütülmemesi durumundan Mahkemeye başvurunun yapıldığı 2007 yılından önce haberdar olduğunu düşünmektedir. Buna rağmen başvuranların ceza soruşturmasının pasif bir durumda olduğunu anlamaları için gerekli özeni göstermedikleri aşikârdır.

19. Mahkeme ayrıca başvuranlar tarafından kullanılan idari usulün Sözleşme'nin 2. maddesi anlamında etkili bir hukuk yolu olarak kabul edilemeyeceğini, zira bu yolun öldürme koşullarını aydınlatabilecek ve failleri tespit edebilecek nitelikte olmadığını ifade etmiştir (bk., diğer

kararlar arasında, *Gasyak ve Diğerleri/Türkiye*, no. 27872/03, § 71, 13 Ekim 2009). Dolayısıyla Mahkeme, söz konusu idari usulün altı aylık sürenin işleyişini etkilemediğine karar vermiştir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde, *Jørgensen ve Diğerleri/Danimarka* (k.k.), no. 30173/12, §§ 62-63, 28 Haziran 2016; *Alkın/Türkiye*, no. 75588/01, § 33, 13 Ekim 2009 ve *Erkan/Türkiye* (k.k.), no. 41792/10, §§ 64-65, 28 Ocak 2014).

20. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususlar ışığında, başvuruların altı aylık süre kuralına riayet etmediği kanısına varmıştır. Dolayısıyla başvuru, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddesi gereğince reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup, 28 Eylül 2017 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Ledi Bianku
Başkan